

SELMA LAGERLÖF

Vattnet i Kyrkviken

Ur *Troll och människor* (1915)

För ett par hundra år sedan fanns det i Jössehärad i Värmland en ovanligt sträng och kraftig prost, som av all sin förmåga bemödade sig att göra jössehäringarna till ett fromt och gudaktigt folk. Det var inte nog med att han ville vänja dem av med dryckenskap och slagsmål, med smuggling från Norge och annan orättfärdighet – det hade många präster försökt före honom – utan han förbjöd dem också att frukta och dyrka de rådande i mark och skog och vattendrag, och detta var något, som prästerna annars brukade akta sig för att röra vid.

De förra prästerna hade väl tänkt, att när det nu en gång var så, att det fanns rå i skogen och näck i strömmen och tomte i gården, så kunde man inte neka folk att skydda sig för deras ondska genom offer eller genom att sluta något slags fördrag med dem, men det ville den här sistkomna prosten inte höra talas om. Gud och hans ord, det var det enda, som människor skulle ha att hålla sig till, och gjorde man bara detta, så behövde man inte tro, att det fanns något annat, som hade makt att bringa en skada och fördärv.

Det var klart från början, att fastän prosten var en väldig predikare, skulle allt det där talet, som han förde mot de underjordiska, vara bortkastat. De flesta åhörare blev rädda för att han skulle reta upp naturandarna emot dem, och det uppstod en sådan fiendskap mot honom, att han heller ingen framgång fick med allt annat, som han ivrade för. Till sist blev det så, att allt, som han sökte motarbeta, det blev hyllat och ärat, men Guds sak försämrades för var dag, som han stannade kvar i församlingen.

Just på den tiden, då han var som mest nedtyngd av all motgång, som hade mött honom, gick han ut en aftonstund för att uppfriska sig med en promenad. Hans hem låg utmed en sjöstrand, och han gjorde sin vanliga tur, följde landsvägen fram till kyrkan och tillbaka igen. Han såg flera gånger ut över sjön, som låg frusen och snöbetäckt, och tänkte därvid på den möda vårsolen måste göra sig för att lösa upp isen. Den hade inte kommit långt ännu. Han såg till och med, att ett par slädar körde fram på den blanknötta vägen, som löpte ut från prästgårdslandet och gick tvärsöver sjön bort till grannsocknen.

Men vad gjorde det solen, att det gick långsamt att smälta isen? Hon var i alla fall säker om att få bukt med den. Om bara han för sin del hade varit så viss om att hans arbete skulle bli krönt med framgång, så skulle han inte fråga efter motstånd eller lidande av något slag.

Mitt på vägen knäppte han ihop sina händer och vände ögonen mot himlen. «O, Gud,» sa han, «om du ser, att mitt arbete aldrig ska bära frukt, så ge mig ett tecken, och jag ska upphöra att vara präst. Jag svär dig, att jag är färdig att bli dagakarl och vinna min bärgning genom min kropps arbete, närhelst du visar mig, att jag inte kan sköta min syssla, så att det är dig till behag.»

Det var ganska besynnerligt. Han hade knappast sagt ut detta, förrän han märkte, att det blev underligt tyst omkring honom. Eller, rättare sagt, han tyckte, att hans öron stängdes till för allt, som de vanligen förnam, och att han i stället hade fått en ny sorts hörsel. Han hörde inte sina egna steg, inte gnisslet av slädmedar, inte slamret av slagorna, som dunkade mot loggolven i de närbelägna bondgårdarna. I dess ställe kunde han uppfatta ljud och röster, som annars inte tränger fram till människoöron, och med denna nya förmåga förnam han hur det ropade nerifrån sjön tre gånger efter vartannat:

«Tiden är inne, men mannen är inte kommen. Tiden är inne, men mannen är inte kommen. Tiden är inne, men mannen är inte kommen.»

Det kom dovt och dämpat, inte från istaket, som täckte sjön, utan från djupet därunder. Det var likt det ohyggliga tjutet av hungertärda vargar och kom rullande under isen vilt och hemskt, som om ett stort, blodtörstigt djur hade stått därnere och skrikit efter rov.

Så snart som det tredje ropet hade förklingat, tyckte lyssnarn, att en lucka sköts till inne i hans huvud, och nu hörde han ingenting annat än sådana ljud, som vanligen förnimmes. Vinden visslade helt sakta i sävbuskarna utmed stranden, snön knarrade under foten, och från ett lass, som just körde förbi, klingade en liten svag klocka.

Men minnet av ropet från sjöbottnen var levande hos honom. Gång på gång tyckte han sig höra det rovgiriga, djuriska lätet, och all den skräck, som han i barndomen hade känt för näck och rå, steg på nytt upp inom honom och kom honom att skaka från huvud till fot. Det blev honom så övermäktigt, att han till och med började springa framemot prästgården. Men efter ett par steg stannade han och försökte att få makt med förskräckelsen. «Du är en kristen människa och en Guds tjänare,» sa han till sig själv, «de orena andar i skog och mark och sjö ska inte ha den glädjen att se, att du är rädd för dem.»

Han tvang sig att gå långsamt, men ovillkorligen drog han huvudet och skuldrorna framåt, som man gör, då man väntar ett överfall bakifrån. Inom kort rätade han dock upp sig. Hans hjärta slog nu med jämna slag, och han genomfors av en känsla av nyväckt hopp.

«Du bad ju Gud om ett tecken,» sa han till sig själv. «Du bad ju Gud om ett tecken.»

Då han kom tillbaka till prostgården, bar han huvudet högt och gick med sin vanliga fasta gång.

Innan han steg in i sitt arbetsrum, gläntade han på köksdörren och befälde tjänarna, att om de skulle få se någon resande, som vek av från vägen för att bege sig ut på sjön, skulle de ropa honom tillbaka och säga, att prosten ville tala med honom.

En stund därefter hördes främmande steg ute i förstugan. Dörren till prostens rum öppnades, och en ung karl kom in. Han var klädd i vadmalsjacka och gula sämskskinnsbyxor som alla andra bonddrängar i häradet, men av en viss nätthet och prydighet i dräkten tyckte sig prosten förstå, att det var en välbärgad man han hade framför sig.

Prosten såg länge och provande på den nykomne, innan han sade något. Han kände sig genast dragen till honom. Det var en rätt liten, men smärt och välväxt man, vacker, med gråa ögon, som glittrade likt ett småkrusigt vatten i starkt solsken, och med ett leende så ljust, att det överstrålade hela människan.

«Om jag kan rädda den där karln från att fara över isen i natt och dränka sig,» tänkte prosten, «så ska det bli mig ett tecken från Gud, att jag får fortfara att tjäna honom.»

Prosten hade talat med den främmande i fulla två timmar. Nu hade samspråket stannat av för en stund, och det var tyst i rummet. Ute hade det för längesedan mörknat, men ett talgljus brann på skrivbordet, och i dess sken kunde man urskilja de två männen. Bonden satt på yttersta kanten av en stol, alltjämt leende och glittrande, medan prosten, som satt framför sitt skrivbord, synbarligen befann sig i ett tillstånd av stor ångest. Han hade stött armarna mot bordskivan och satt framåtlutad med huvudet i händerna. Då och då uppgav han en suck så djup, att den skakade hela hans gestalt.

Det hade gått så, att han med allt sitt talande inte hade kunnat förmå den andre att ge ett bestämt löfte att gå hem landvägen. Han gjorde bara undanflykter: sade än, att de väntade honom hemma till en bestämd tid, än att han var för trött att gå den långa omvägen runt sjön. Prosten hade då erbjudit sig att skjutsa honom hem över land, men han hade inte velat ta emot. Han var rädd för att åka nu, då det var så dåligt vårføre. Han var rädd för allting utom att gå hem över isen.

Prosten satt och tänkte igenom allt, som de hade talat om, för att finna ut hur han skulle få ett så fast grepp om mannen, att han kunde frälsa honom. Det var det besynnerliga med honom, att han bara gled undan och inte lät sig fångas. Det hade varit som att sätta sin hand i ett rinnande vatten och söka hålla fast det.

Prosten hade börjat med att säga, att han hade bett honom komma in, därför att han ville avråda honom från att ta sjövägen. Han visste, att isen var osäker i Kyrkviken här utanför. Den främmande hade inte svarat något annat, än att isen hade varit en aln tjock, då han drog hemifrån i dag på morgonen. Den kunde väl inte ha töat upp på en dag, fast det nog hade varit starkt solsken. – Nej, inte var det någon fara ute på sjön, det trodde inte prosten heller, men i viken, där ån föll ut. – Härvid hade karlen sett ut, som om han hade haft svårt för att hålla sig allvarsam. Han var fiskare och hade levat vid den här sjön i alla sina dar. Prosten fick väl tro, att han hade så mycket förstånd, att han kunde akta sig för en åmynning.

Men nu var det ett särskilt skäl, som gjorde, att han borde akta sig för att gå över isen just i kväll. Och så hade prosten berättat honom det, som han helt nyss hade hört från landsvägen. Det var märkvärdigt hur litet karln hade fäst sig vid detta, inte mer än vid den visan, som folk trallar alla dar. Skulle man bry sig om sådant, hade han sagt, då skulle man aldrig våga sig ut på en sjö.

Prosten hade frågat om han inte trodde honom. Jo, det gjorde han visst. Han hade också hört dem ryta och råma nere i djupet, men han visste, att sådant bara var skrämskott. Det var de små sjötrollen, som ville ställa till spektakel. De var jössehåringar, de också, de tyckte om att leka och roa sig.

Han stod och log hela tiden, och det var omöjligt att förmå honom att ta varningen på allvar. Det steg upp en ängslan inom prosten, att han aldrig skulle kunna övertyga honom om att det var fara å färde. Det tycktes, som om detta inte skulle ha varit en så svår sak, men här kom något särskilt och ställde sig i vägen. Prosten hade sagt sig själv, att han måste finna ut vad detta var, om han skulle få makt med mannen.

Fiskarn var för resten meddelsam nog och pratade om löst och fast. Prosten hade fått veta, att han hette Gille Folkesson och bodde på andra sidan sjön. Gift var han också, hade en ung, vacker hustru, som han var mycket stolt över. Hon var inte av torparfolk kommen, hon, som han själv, utan var dotter till en hemmansägare. Nå, han stod sig ju gott, fastän han bara var fiskare. Hon hade nog inte fått det bättre som bondhustru.

«Hon får det inte så bra, om du går och dränker dig,» hade prosten sagt, men detta tog Gille återigen bara som ett skämt och skulle ha skrattat högt, om han bara hade vågat.

Han var den mest tillfredsställda människa, och det var inte utan, att han var litet skrytsam. Han hade gjort sin båt själv, och den var så lätt, att den flög över vattnet, bara han rörde aldrig så litet vid årorna. Han hade också större fiskelycka än någon annan. Det var detta, som gjorde, att han levde i välstånd, fastän han inte hade någon jord. Det var inte alls ovanligt, att han fick så

mycket fisk i ett enda notdrag, att den inte fick rum i båten.

Detta tal om fiskelyckan hade väckt prostens uppmärksamhet. «Du är nog en, som litar starkt på din lycka, du?» frågade han helt plötsligt. «Åja,» kom svaret, och i detsamma hade det glittrat till starkare än förut i fiskarns ögon. «Jag har väl skäl till det också.»

Han hade dragit sig litet för att förklara vad han menade, men prosten hade snart fått honom i gång. Han hade svårt för att tiga stilla med detta. Han tycktes nu ha kommit in på det, som intresserade honom starkare än något annat.

Han berättade för prosten, att ett par månader innan han, Gille, föddes, hade hans mor varit ute och gått en sommarnatt. Hon hade vandrat på en väg, som gick fram genom en tät skog, grenverket hade flätat sig samman över henne så rikt, att hon nästan hade fått gå i mörker, fastän det var kort efter midsommar, då nätterna ännu är ljusa. Helt plötsligt hade skogen glesnat, och stigen hade i brant sluttning fört ner till en stor, halvrund vik, nästan lika vacker som Kyrkviken här utanför prostgården. Den var omgiven av gröna, gräsrika ängar, och på de ängarna, där det var fullt av stora blommor och mycken glittrande dagg, hade en vit häst gått i bet. Det var det vackraste djur hon någonsin hade sett. Manen var så lång, att den hängde ner på hovarna, hela kroppen appelkastad, bringan bred, benen smala och spänstiga som pilskaft,

svansen tjock som en rågkärve och så lång, att den låg i släp på marken. Knappast mer än ett ögonblick fick hon glädja sig åt synen. Hon ville smyga närmare hästen mellan de högblommiga strandväxterna, men då märkte han henne och flydde. Men inte mot land, utan rätt ut i sjön. Han sprang genom grundvattnet, så att skummet yrde om honom, och så snart han kom på djupt vatten, dök han rätt ner utan att göra ett försök att simma. Då hade modern förstått, att detta inte kunde vara någon annan än näcken, som brukar visa sig i hästhamn, då han går upp på land. Modern hade inte blivit rädd för egen del, men hon hade tänkt på barnet, som hon gick med, och undrat, om det skulle få men av mötet. För all säkerhets skull hade hon gått till en «klok» och frågat och fått det svaret, att detta inte skulle skada barnet. Om hon finge en son, skulle hon göra honom till fiskare, för näcken skulle säkert komma att ta sig av honom, så att han finge god fiskelycka. Men bleve det verkligen en fiskare av barnet, då skulle han ta sig i akt för en enda sak, och det var att dricka vatten ur den sjön, där han tog sin fisk.

Detta hade Gille också undvikit att göra, fastän det just inte hade varit någon lätt sak. Det var svårt att inte våga läska sig med en enda droppe vatten, då han låg ute på sjön i heta sommandagar. När han kom bort till främmande, vågade han knappt sätta ett glas till munnen. Det fanns folk, som skrattade åt allt sådant där, och

de sökte bara av oförstånd narra honom att dricka sjövattnen. De kunde inte tro, att det betydde något för honom. Det var inte fritt heller, att sjötrollen ibland hade gjort små försök att locka honom att bryta mot förbudet. Men hitintills hade han kunnat ta sig i akt, och allt hade gått väl för honom, som förutsagt var. Och många, ja, otaliga gånger hade han sett, att de små sjöfröknarna, som inte var större än abborrar och hade den vänaste skepnad ända ner till höften, där fiskstjärten tog vid, hade summit i hela stim omkring hans båt, då han låg stilla och metade i vackra sommarkvällar, och hade satt den ena fisken efter den andra på kroken åt honom. Och likaledes hade han fått hjälp av dem om höstarna i storm och oväder, då hans garn hade råkat i oreda.

När prosten hörde denna berättelse av Gilles egen mun, hade den inte upprört honom så som nu, då han tänkte på den. Medan Gille talade, hade han tydligt sett för sig de ljuvliga små Värmlandssjöarna med badstränder och fiskegrund, där han hade haft sina gladaste stunder som pojke. Han tyckte, att vattnet blänkte och speglade, han hade fått det ända in i kammarn till sig, det svallade milt och smekande runt omkring honom. Han hade känt det så, som om Gille och hans troll och fisket och det lätta livet ute på sjön hörde ihop; han hade inte kunnat se något anstötligt i det. Han hade varit som insövd av vågskvalp. Inte heller hade han

säkert vetat om Gille menade allvar eller om han nästa minut skulle säga, att han bara hade skämtat. Därför hade prosten yttrat helt saktmodigt, att det kunde vara farligt nog att ta emot hjälp av sådana, som inte hör vår värld till.

Gille hade svarat som förut, att det ingen fara fanns för honom, så länge som han inte förolämpade vattenfolket genom att dricka vatten ur den sjön, där han fiskade, för då skulle han förstås råka i deras våld. Som det nu var, hade han inte annat än hjälp och nytta av dem.

För att bevisa detta berättade han för prosten en historia från sitt bröllop.

Då Gille skulle stå brudgum, hade det varit nära, att han inte hade kunnat infinna sig i tid vid bröllopgården. Han hade fått löfte att låna häst från en av grannarna, men samma dag hade hästen blivit sjuk, och Gille hade stått där rätt rädlös. Då hade han plötsligen fått syn på en häst, som gick och betade på en strandäng. Det var ett grant djur, vitgrått och appelkastat, manen så lång, att den nådde marken, så snart som hästen sänkte huvudet, och svansen tjock som en rågkärve. Gille hade aldrig sett den hästen förut och visste inte vem som var ägare till den, men han tyckte, att nöden hade ingen lag. Han var tvungen att få fatt i en häst, var han så skulle ta den, annars skulle han inte komma i tid till vigseln. Han försökte fånga in den främmande hästen, och det gick lätt nog för sig. Den lät sig också spännas för kärran och drog

honom ända fram utan krångel. Gille tyckte sig nog märka, att den hade en besynnerlig gång och att den var illa inkörd, så att iden inte förstod sig på tecken och tillrop, men han satt ju i sina brudgumstankar och lade inte stort märke till hästen, utan var nöjd, bara det gick framåt. Men då han kom till bröllopgården, sprang folket ut ur stugan för att se på hans häst och glömde både brud och brudgum för att tala om den och berömma den. Ingen kunde begripa var Gille hade kommit över ett sådant kreatur. Det måtte väl allra minst ha vuxit upp i kungens stall. Gille skyndade sig att sela av och ställde hästen bland de andra. Han lade gott foder för honom, sade honom tack för god skjuts, men band inte fast honom med annat än en löpknut. När vigseln var över, hade folk återigen gått ut för att titta på hästen, men då var den borta. Gille anklagade sig för att han inte hade bundit honom säkert nog och sade, att hästen troligen hade lupit hem. Där i bröllopgården hade han inte velat låtsa om, att inte allt stod rätt till, men själv hade han kommit till den tron, att det inte var någon annan än näcken, som hade gjort honom den tjänsten att vara häst åt honom på hans bröllopsdag.

Han hade berättat andra händelser också, men det var framför allt denna, som hade kommit honom att tro, att han hade vänner i vattenfolket och inte behövde vara rädd för dem.

Prosten tyckte om mannen, och hans historier hade, som sagt, påmint honom om hans

ungdomsliv i skog och på sjö, och det var detta, som liksom hade vaggat honom ,till ro och hindrat honom från att befalla Gille att hålla inne, att inte tala om sådana ting i hans närvaro.

Det fanns gott om människor, som inte trodde på dessa väsenden, som allmogen påstod sig ha sett ute i naturen, men prosten hörde inte till deras antal. Men en sak var det att tro, att de fanns till, en annan att ta emot hjälp och bistånd av dem, som denna fiskarn gjorde. De var onda till sin natur, och det slutade alltid illa för den, som inlät sig med dem. Det var detta kyrkan visste, det var fördenskull, som den förbjöd allt umgänge med dem. Också Gille Folkesson skulle de bringa i olycka, om inte prosten vore i stånd att lösa honom ur hans vidskepelses bojar.

Tusen berättelser hade prosten hört om dessa varelsers framfart. Alla slutade de så, att den, som till en tid hade varit i deras gunst och njutit deras välgärningar, den kastade de sig över, då han trodde dem som bäst, och fördärvade honom. Allt hos dem var list, slughet och ondska. De hörde till i det underjordiska, och deras enda strävan var att dra ner människor i sitt mörker.

Nu insåg prosten, att detta var deras tydliga avsikt med denna fiskarn. Han var insövd i säkerhet, han trodde på deras vänliga sinnelag. Ingen varning hade numera makt att skrämma honom, och snart skulle han falla i det nät, som hade varit utspänt för honom alltifrån hans

födelse. Så skulle det visserligen gå, om inte prosten lyckades rädda honom.

Prosten vände och vred uppgiften i sina tankar. Det var en sak, som Gille satte sin lit och förtröstan till, och det var detta, att han inte hade druckit vatten ur den sjön, där han lade ut sina krokar och nät. Men vad var nu detta för en tro att fästa sig vid? Den var ett falskt stöd, som skulle svika i denna natt, för prosten hade hört, att man väntade Gille nere i djupet. Det var en murken planka, som inte skulle bära honom. Om han fortfor att lita på den, skulle han förgås.

Prosten såg tydligt, att denna planka måste ryckas undan Gille Folkesson, innan det var för sent. Hade han bara inte den att lita på, skulle han inte längre sätta sitt hopp till sjörå och näck, utan till levande Gud. Hade han inte den att lita på, skulle han frälsas till liv och lem och komma glad och lycklig tillbaka till sin unga hustru.

Det var ingen människa i hela församlingen, som han hade funnit så tilldragande som denna Gille Folkesson. Han kunde inte banna honom, som han borde, för hans förbindelse med de orena andarna, men en stor längtan kände han att få rädda honom ur deras våld. Hans hjärta sved i hans bröst, då han såg på mannen, som satt framför honom, ung, vacker och sorglös, och som var dömd att dö nu i denna natt.

Prosten såg ett sätt att frälsa honom, hade sett det från första början, men han visste inte om han inte begick en synd och ett vanhelgande

genom att använda det medlet. Men kunde en större synd ges än att lämna en människa till kropp och själ i de mörka makternas våld? Kanske var det lovligt att bruka denna utväg i ett sådant fall? Det frestade, och det bjöd emot. Det bjöd mycket emot. Han var i en förfärlig vanda. Han var i behov av Guds fingervisning.

Om mannen därframme kunde bli fri från sin tro på den bristande plankan, bli fri från den på ett sådant sätt, att han finge nytt stöd och ett nytt hopp? Om han kunde bli frigjord på ett sådant sätt, att han inte behövde känna sig i fara, utan tvärtom tryggad och hulpen, vore inte detta den största välgärning, som kunde bevisas honom?

Prosten for med en gång upp ur sina tankar. Fiskarn hade tröttnat att vänta och reste sig från stolen. Med detsamma var också prostens beslut fattat. Han kunde inte låta mannen gå mot sin undergång. Han måste hejda honom, måste göra vad han förmådde för att hejda honom.

«Jag ser, att du vill gå, Gille,» sa han. Han reste sig, och Gille flyttade sig i all hast närmare dörren liksom för att ha tillfälle att komma undan. «Du må nu inte tro, Gille, att jag ämnar hålla dig kvar med våld, fast jag nog kunde ha lust till det. Du är fri att gå vart du vill, och det blir väl sjövägen, kan jag förstå.»

«Det blir väl så, prosten. Jag kommer hem i alla fall.»

«Men du må veta, Gille, att när jag nu låter dig gå sjövägen, som du själv vill, så är detta för mig, som om jag skulle sända dig till döden. Jag är lika så viss, Gille, att du inte får uppleva nästa morgon, om du beger dig ut på isen i natt, som jag skulle vara, om jag visste, att blodtörstiga mördare lurade på dig utanför mitt hus. Därför, Gille, vill jag bereda dig till döden, som jag skulle göra, om du låge på ditt yttersta. Jag vill ge dig nattvarden.»

Gille lade ovillkorligen sin hand på låsvredet. Han hade helst velat komma undan detta, men prosten hejdade honom.

«Du får inte gå, Gille!» ropade han med en mäktig röst, som bröts av sinnesrörelse. «Jag är din själasörjare, och jag måste göra min plikt mot dig, annars kan jag inte stå till svars inför den, som är herre över både dig och mig.»

Fiskarn såg ut som en mot sin vilja dragen och tvingad man, dock var han så bunden av vördnad för prosten, att han blev stående. Och så snart som denne märkte, att Gille ämnade vara lydig, började han sina förberedelser. Han tog fram de små nattvardskärl, som han använde, då han kallades till döende, tände ett ljus till, hängde på sig prästkappan.

Det fanns intet vin i flaskan, som han förvarade jämte kalken, men han sände intet bud ner i källarn för att få den påfylld. «Må Gud vara mig nådig!» tänkte han. «Jag fyller kalken med

den vätska, som är helig nog att användas i hans andra sakrament.«

Han lät Gille falla på knä framför en stol, meddelade honom syndaförlåtelsen, läste upp instiftelseorden till nattvarden, räckte honom brödet och förde kalken till hans läppar.

I nästa ögonblick störtade fiskarn upp, blek av förskräckelse. «Vad har du gett mig i kalken, präst?» ropade han och grep hårt om prostens arm. – «Jag har gett dig det, som du i din hedniska övertro aldrig har vågat smaka,» sa prosten. «Jag har gett dig vatten ur Kyrkviken, men jag har helgat och invigt det. Nu har det flutit över dina läppar, inte som vatten, utan som Kristi blod. Må det övervinna det naturliga vattnets makt! Må det befria din själ från ...»

Han fick inte tala mer. Gille Folkesson hörde inte på honom. «Vatten från Kyrkviken!» skrek han till med en jämmer, som hade han blivit sårad. «Vatten från Kyrkviken!»

I nästa ögonblick var han ute ur rummet och störtade genom förstugan ut på gården.

Prosten skyndade efter, men Gille stormade bort som en galning, och det var omöjligt att hinna honom. Medan han sprang, ropade han med en stämma, som ljud väl så hemsk som den rösten från sjöbottnen, som prosten hade hört förut på aftonen:

«Tiden är inne, och mannen kommer!»

Prosten hade varit ute på isen halva natten med drängar och grannar och sökt efter Gille Folkesson, som hade lämnat prostgården i sinnesförvirring. Äntligen hade de upptäckt, att det fanns ett hål på den svaga isen vid åmynningen, en man hade helt försiktigt krupit ditåt och funnit Gilles hatt flytande på vattnet. Då behövde de inte söka vidare, utan kunde gå i land.

På hemvägen gick karlarna och talade om Gille, som naturligt var. De kände väl till honom och berättade för varandra om det förbund, som skulle ha funnits mellan honom och vattenfolket.

«Det var säkert, att de härnere tjänade honom,» sa en karl och stampade på isen, «men nu har så'nt slutat, som det alltid slutar. Han har kommit i deras våld till sist.»

«Han måste inte ha aktat sig nog ändå,» sa en. «Han måste ha druckit sjövattnet.»

I detsamma som detta var sagt, hörde de mitt ibland sig en stämma, som började tala och berätta. Det var en svag, darrande röst, en gammal och bruten mans röst. Människorna förstod inte i början vem den tillhörde, de stannade och undrade. Det hade inte funnits någon svag eller gammal man ibland dem, då de hade gått ut på isen.

Men så märkte de, att det var prosten, som talade, och de samlade sig tätt omkring honom för att höra vad han sade. De såg honom inte fullt

tydligt, men de tyckte, att han stod där böjd och skälvande och knappt kunde hålla sig uppe.

De hade aldrig förr sett en människa så förkrossad. Det var ungt, sorglöst folk, de flesta av dem, men de stod runt omkring den brutna mannen och grät som barn, medan han talade.

När han hade sagt dem vad han denna aftonen hade upplevat, gick han upp mot land ensam. De andra smög tysta efter, bara så nära, att de kunde behålla honom i sikte och se, att han mäktade stappla hem och inte blev liggande på vägen.

«Det är slut med honom,» viskade de till varandra. «Han kommer aldrig mer upp i en predikstol.»

